

Öppet brev till Skolverkets generaldirektör 2022-07-20

Frågor angående Skolverkets fördjupade kontroll av bedrägliga ansökningar om statsbidrag till organisationer för läxhjälp

Skolverket har inkommit med svar på de frågor Medborgerlig Samling ställde i ett öppet brev daterat 2022-03-21 gällande brister i handläggning av bidrag till organisationer för läxhjälp. I svaret uppger Skolverket att man blivit uppmärksam på brister och oegentligheter, och med anledning av detta själv inlett en fördjupad intern kontroll. Medborgerlig Samling har begärt ut samtliga handlingar relaterade till denna interna kontroll och själv i en utredning sammanställt och granskat utfallet och metoden som Skolverket använt för kontrollen.

Resultatet av Skolverkets fördjupade kontroll är anmärkningsvärt och visar på omfattande brister i hanteringen av skattebetalarnas pengar.

Medborgerlig Samling kan konstatera att Skolverket genom stickprov har kontrollerat 30 av totalt 108 föreningar som fått bidrag för ideell läxhjälp 2020. Endast 7 av dessa 30 föreningar har klarat Skolverkets kontroll utan att få återkrav pga. att pengarna inte gått till avsett ändamål. Två föreningar har polisanmälts av Skolverket. Totalt har stickprovskontrollen resulterat i att Skolverket har återkrävt 3,7 miljoner kr. Den största delen av denna summa, 2,8 miljoner (77%) har trots påminnelser inte återbetalats av föreningarna. Från de föreningar som av Skolverket konstaterats ha ett rent bedrägligt förfarande har 0% av utbetalda medel kunnat återföras.

Det sannolika är att de pengar som inte gått till rätt ändamål helt enkelt inte finns kvar att återbetala, och därmed har gått förlorade för såväl skattebetalarna som läxhjälpbehövande elever.

Medborgerlig Samlings granskning visar vidare att de två polisanmälda föreningarna fick totalt 1,3 miljoner kr i bidrag utbetalt för år 2020. Pengarna har inte återbetalats trots krav. Samma två föreningar har dock fått ytterligare bidrag på 1.3 miljoner kronor utbetalt för år 2021. För 2019 betalades 550 000 kr ut. Eftersom Skolverkets fördjupade kontroll endast avsåg år 2020 har dessa pengar inte återkrävts av Skolverket.

Medborgerlig Samlings egen granskning visar att de två polisanmälda föreningarna har gemensamma styrelsemedlemmar och revisorer med ytterligare tre föreningar som fått bidrag från Skolverket. Minst fem föreningar ingår alltså i ett slags nätverk med bas i Järvaområdet, med korsvisa personkopplingar och företagskopplingar, och dessa uppvisar dessutom tydliga likheter i ansökningsförfarande och märkligheter i dokumentation. Tre av föreningarna har identiska stadgar, med samma språkfel.

En av de här föreningarna har fått återkrav på 635 000 kr i Skolverkets stickprovskontroll, men har inte polisanmälts, trots att kontrollen uppdagat oegentligheter med fakturor. Pengarna har inte återbetalats. För 2021 har denna förening fått ytterligare drygt 600 000, ett belopp som inte återkrävts.

Ytterligare två föreningar i nätverket har inte ingått alls i Skolverkets fördjupade kontroll. Dessa föreningars ansökningshandlingar är dock så uppenbart manipulerade, anmärkningsvärda och bristfälliga, att ett bedrägligt uppsåt går att upptäcka redan vid en inledande handläggning av ansökan om bidrag. Medborgerlig Samlings granskningsgrupp har vid flera tillfällen under våren besökt de lokaler där dessa föreningar uppger att läxhjälpens bedrivs utan att något spår av någon läxhjälpverksamhet har påträffats. Skolverket har också på egen hand uppmärksammat och

dokumenterat flera brister redan vid handläggningen, men trots detta beviljat bidrag för 2020 och 2021 på totalt 1,6 miljoner kr. Belopp som aldrig borde ha betalats ut.

Skolverket har inte begärt att få ta del av Medborgerlig Samlings utredningsmaterial efter vårt tidigare öppna brev.

Med anledning av ovan beskrivna omständigheter önskar Medborgerlig Samling svar på följande frågor från Skolverkets generaldirektör:

1. Om utfallet i Skolverkets stickprovskontroll är representativt innebär det att 2/3 av föreningarna inte använder bidragen till avsett ändamål. Hur är det möjligt att Skolverket har kunnat ha en sådan bristande kontroll av bidragssökande föreningar att myndigheten blivit en systematisk möjliggörare av bidragsfusk och ren välfärdsbrottslighet? (Skolverket betalade år 2020 ut totalt 25 milj. kr i bidrag, och för 2021 och 2022 har 60 milj. per år betalats ut till ideell läxhjälp.)
2. Skolverket uppger i svar till Medborgerlig Samling att den kraftiga ökningen 2021 av anslaget belopp till ideell läxhjälp på 140% har tillkommit på initiativ av riksdag och regering, ej på initiativ av Skolverket. Har Skolverket informerat riksdag och regering om utfallet av den nu utförda kontrollen, så att de nu uppdagade omfattande kvalitetsproblemen blir välkända inför framtida tilldelning av anslag?
3. Trots återkrav och påminnelser har endast 23% av återkrävda medel återbetalats av föreningarna. Hur avser Skolverket att gå till väga för att få tillbaka de återstående 77% av skattebetalarnas pengar som konstaterats inte gått till avsett ändamål?
4. Från de föreningar som konstaterats ha ett bedrägligt förfarande har 0% av utbetalda medel kunnat återföras. När pengar väl betalats ut och hamnat fel verkar de omöjliga att få tillbaka. Anser Skolverket att metoden att i efterhand utföra kontroller där man begär in redovisningar och kvitton från föreningarna är en ändamålsenlig metod för att säkerställa att skattebetalarnas pengar inte hamnar i fel fickor?
5. Varför har utbetalt bidrag för 2021 och 2019 inte återkrävts för de föreningar som polisanmälts av Skolverket för bedrägliga redovisningar för 2020?
6. Har Skolverket noterat att huvudmännen i de polisanmälda föreningarna har kopplingar till flera ytterligare föreningar som beviljats bidrag?
7. Skolverket uppger i sitt svar på Medborgerlig Samlings öppna brev att man skärpt instruktionerna för vad som ska granskas i samband med handläggningen av statsbidraget för läxhjälp inför ansökan för 2022, för att på så vis "försäkra oss om att bidraget används på rätt sätt". Man uppger dock vidare att någon effektmålsuppföljning inte finns alls för ideell läxhjälp. Anser Skolverket att det är möjligt att försäkra sig om att utbetalda skattemedel går till rätt ändamål utan att det finns en effektmålsuppföljning? Gör Skolverket i något sammanhang platsbesök hos föreningarnas verksamheter för att kontrollera att utlovad läxhjälp alls bedrivs?

8. Skolverket uppger att tilldelning av bidrag inte föregås av någon behovsprövning, utan att varje ansökan behandlas individuellt. På grund av denna avsaknad av helhetsperspektiv har ett orimligt högt antal elevtimmar tilldelats tex. Järvaområdet, vilket Medborgerlig Samling uppmärksammade Skolverket på i tidigare öppet brev. Avser Skolverket att framgent behovspröva bidraget före utbetalning för att säkerställa att behov av läxhjälp alls föreligger där föreningen verkar?
9. Varför har Skolverket inte polisanmält fler fall av bedräglig redovisning som framkommit i stickprovskontrollen, tex betalningar till annat företag än det som utfärdat fakturan, falska uppgivna adresser för bedriven verksamhet och redovisning av betalda löner och hyror i form av en bunt handskrivna kvitton?
10. På vems uppdrag utfördes den fördjupade kontrollen? Till vilka ansvariga tjänstemän och politiker har utfallet av Skolverkets fördjupade kontroll rapporterats?

Ilan Sadé, partiordförande för Medborgerlig Samling

Mikael Flink, ordförande i Medborgerlig Samling Stockholm

20 juli 2022